

ИНТЕРНЕТ И РАННАТА СЕКСУАЛИЗАЦИЯ

НАСОКИ ЗА ПРЕВАНТИВНА РАБОТА С ДЕЦА И МЛАДЕЖИ
ЗА УЧИТЕЛИ И ДРУГИ ПРОФЕСИОНАЛИСТИ

СЪДЪРЖАНИЕ

Кои сме ние?	2
Въведение.....	3
Сексуализация с цел популярност	3
Какво е ранна сексуализация	3
Влияние на интернет и социалните мрежи върху ранната сексуализация на децата	4
Изводи от изследвания.....	5
Превантивна работа с деца чрез интерактивен урок.....	6
Прегварителна подготовка	7
План за часа (40 мин.).....	8
Как да говорим по темата за сексуализацията?.....	10
Какво мислят учителите за мегогуката?.....	11

КОИ СМЕ НИЕ?

Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ и Асоциация Родители работят за повишаване на дигиталната и медийна грамотност на децата и насърчават позитивната, безопасна и отговорна употреба на интернет и мобилните технологии от 2005 г.

Двете организации координират Националния център за безопасен интернет, който е част от Европейската мрежа от центрове за безопасен интернет Insafe и Международната асоциация на интернет горещи линии INHOPE.

Центърът приема сигнали за незаконно и вредно за деца съдържание и поведение в интернет, а неговите консултанти могат да Ви посъветват по всеки проблем с малолетни или непълнолетни в интернет. Двете услуги са достъпни през сайта на Центъра www.Safenet.bg и са безплатни.

Повече информация за дейността на Центъра за безопасен интернет можете да намерите на www.Safenet.bg.

ВЪВЕДЕНИЕ

СЕСУАЛИЗАЦИЯ С ЦЕЛ ПОПУЛЯРНОСТ

Още от най-ранна възраст децата се стремят да бъдат популярни сред връстниците си – да получават внимание, одобрение и да създават повече приятелства. С порастването желанието за популярност сред съученици и приятели придобива за тях по-голямо значение от одобрението на възрастните. За да се впишат в определена група, тийнейджърите гръзко изпробват границите на позволеното и се противопоставят на установените от родители и учители норми. По този начин те изграждат свои собствени ценности и правила. Изложени от най-ранна възраст на реклами, снимки, видео и друго медийно съдържание от типа „сексът продава“, децата започват да възприемат сексуализираното поведение като нормално и печелившо и с възрастта започват да стават все по-провокативни. Немалка част от онлайн съдържанието, произведено от тях или техни връстници, затвърждава у тях впечатлението, че гръзостта в сексуално отношение им носи престиж и популярност сред техните връстници.

КАКВО Е РАННА СЕСУАЛИЗАЦИЯ

Сексуализацията е естественият процес, при който младите хора достигат емоционална, психическа и физическа зрялост в интимната сфера.

За ранна сексуализация говорим, когато момчетата и момичетата са преждевременно изложени на сексуална информация и видимо сексуално поведение, преди да са достигнали психическата и физическата зрялост за осъзнават напълно смисъла и последиците от такова поведение.

Ранната сексуализация може да има много форми. Ето няколко примера:

- кукли, изобразяващи наложени популярни модели за привлекателност и еротично въздействие;
- детски игри и филми с еротично или сексуално излъчване;
- детски блузи или тениски с неподходящи картинки или надписи като "Flirt" (Флиртувай) или "Sexy" (Секси);
- детски грехи от прозрачни материи или с големи деколтета;
- гримиране или лакиране на детето в цветове, които са сексуално провокативни и подходящи за зрели жени;
- поставяне на изкуствени мигли или удължителни на косата, за да може детето да изглежда сексуално по-атрактивно;
- носене на черно или дантелено бельо или бельо с подплънки, което цели да подчертае сексуалността на детето;

- насърчаване на сексуализирано поведение като флиртуване или заемане на еротични пози;
- снимки и видеоклипове, в които детето заема сексуално предизвикателни пози или които акцентират върху части на тялото на детето, които се смятат за сексуални (като устни, гърди, задни части) и го представят като обект на сексуално желание.

Ранната сексуализация пречи на естественото сексуално съзряване на детето и е свързана с редица проблеми в развитието.

Свърхсексуализираното поведение може да е сигнал, че детето е жертва на сексуално насилие. Ако имате подозрения, че дете може да е жертва на сексуално насилие в реалния живот, подайте сигнал към Отдела за закрила на детето или на телефона за дете в риск 116 111. В случай на сексуална злоупотреба с дете в интернет, докладвайте на Центъра за безопасен интернет Safenet.bg или на тел. 124 123

ВЛИЯНИЕ НА ИНТЕРНЕТ И СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ ВЪРХУ РАННАТА СЕКСУАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЦАТА

Днес децата са изложени на сексуална информация от най-ранна възраст. Телевизионни програми и сериали, графски реклами, списания и вестници и интернет съдържат изображения, които представят мъжете и жените като обекти на сексуално желание. Увеличава се обемът на еротичните материали и порнографията онлайн, лесно достъпни за деца. Тъй като сексът предизвиква интерес у децата, а често липсва адекватна и навременна информация от страна на доверените възрастни, детето търси информация от алтернативни източници и лесно я намира. За съжаление подобна информация в много случаи е предназначена за по-зряла аудитория или създава представи у децата, които са нереалистични и изкривени като порнографските материали, които са лесно достъпни в интернет.

Социалните мрежи и желанието на младежите да получават много харесвания и коментари на профилите си създават натиск върху момчетата и момчетата да публикуват провокативни и дори скандални снимки, видеоматериали и текстове. Изграждането на сексуалния образ играе важна роля в сексуалното съзряване на младежите. Чрез своето представяне в социалните мрежи момчетата и момчетата се опитват да отговорят на зададените представи и стандарти за привлекателност. Чрез търсене на позитивен отклик от техните връстници под формата на харесвания или коментари, те се опитват да преодолеят несигурността в себе си и в собственото си тяло, която е характерна за етапа на съзряването.

За съжаление така наложените стандарти за красота са нереалистични и дори непостижими, което се приема болезнено от подрасстващите, тъй

като те се стремят на всяка цена да ги постигнат. Популярните медии често излъчват посланието, че ценността на човека зависи най-вече от неговата привлекателност, което тласка момичетата и момчетата да представят себе си онлайн по сексуален начин. Според неписаните правила на социалните мрежи провокациите печелят повече харесвания и коментари. Колкото е по-разголена една снимка или видеоклип, толкова по-бързо се разпространява и това повишава самооценката на младите хора, които смятат, в много случаи погрешно, че това им носи и по-висок статус сред връстниците.

Същевременно обаче сексуално провокативните публикации могат да създадат лоша репутация на младия човек, да го маргинализират в очите на част от връстниците му и да му създадат проблеми с възрастните. Много често, и особено от страна на връстниците, за разпространението на интимни снимки и съпровождащите ги нецензурни коментари се обвинява изцяло момчето или момичето, което всъщност се е погвело по сексуализираното съдържание на днешните медии. Това може да даде силно психологическо отражение върху все още неопитния и незрял млад човек и да срина самочувствието му.

Друг риск, свързан с публикуването на открито сексуални материали, е привличането на нежеланото внимание от страна на педофили или други злонамерени потребители. Честа стратегия за подмамване на дете с цел сексуална злоупотреба е презлед и идентифициране на профилите с провокативни снимки, прякори и статуси в социалните мрежи, тъй като това е знак, че в търсене на внимание детето е склонно към рисково поведение. През последните години интернет стана и важен канал за набирание на жертви за трафик на хора и въвличане в канали за сексуална експлоатация.

ИЗВОДИ ОТ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Според проучване на Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ почти половината от тийнейджърите (45%), както момичетата, така и момчетата, са били обект на онлайн тормоз от страна на техен партньор. Това включва получаване на обиди и заплахи по телефона, публикуване на унизителни съобщения, които другите могат да видят, контролиране и следене през социални мрежи и приложения. В половината от случаите това е имало негативно въздействие. Не са малко обаче и младите хора, които приемат такова отношение за позитивно, показващо интерес и загриженост от страна на партньора. По отношение на онлайн насилието Мария на 17 години има категорична позиция: „Ако ме обижда пред мен – може би ще ми стане неприятно, но ако ме обижда пред толкова много хора в интернет, когато даже майка ми може да попадне случайно дори на това, или баща ми, макар, че нямат Фейсбук – ще стане доста по-неприятно.“

Изпращането на сексуални снимки, известно като секстинг, е друг аспект на интимните връзки между тийнейджъри, който потенциално може да доведе до насилие. В България 28% от младежите са изпращали сексуални

съобщения и 35% са получавали, като няма значими разлики между момичетата и момчетата. Изпращането на такива снимки или видеоматериали е водено от желанието на младия човек да бъде възприеман като атрактивен от другия пол и само по себе си не е свързано с негативни последици. Но в 1 от 10 случая тези снимки се споделят с други хора или се публикуват онлайн и това води до неприятни последици, особено за момичетата. В тази връзка Соня на 17 години споделя: „Мисля, че се е случвало на доста мои приятелки да пращат [голи снимки] и след това той да ги прати на някой друг. Но той ги е пращал евентуално на някой свой приятел, не ги е разпространявал. Момчетата са госта долни като цяло, повече от момичетата, според мен.“

Онлайн тормозът рядко е изолирана проява. Почти винаги той е свързан и с емоционално, физическо, а понякога и сексуално насилие. Например коментари и харесвания в социалните мрежи водят до конфликти между партньорите в реалния живот, включително и до скандали, обиги и удари.

Голяма част от младежите споделят, че не търсят помощ, когато имат подобен проблем. Например, ако партньорът им е споделил снимката с други хора или я е качил в интернет, 51% не казват на никого, а 40% се обръщат към приятелите си. Само 6% споделят с възрастни като родители, учители и други професионалисти. Тези наблюдения предполагат, че мерките за намаляване на насилието трябва да са насочени към повишаване на информираността на младежите, включително и за възможностите за справяне и за получаване на помощ от експерти.

Рисков фактор за проявата на насилие върху момичета е употребата на порнографско съдържание. Макар че не може категорично да се твърди за причинно-следствена връзка, редовното гледане на порнографско съдържание при момчетата е свързано с по-голяма вероятност да упражнят сексуално насилие върху партньора си. В България 44% от момчетата и 8% от момичетата споделят, че редовно гледат порно онлайн.

ПРЕВАНТИВНА РАБОТА С ДЕЦА ЧРЕЗ ИНТЕРАКТИВЕН УРОК

Планът на урока се базира на разбирането за класа като общност, която има свой живот и членовете на която са способни да си помагат в нужда. Общността се гради от активното участие и въвличеност на всички нейни членове.

Темата за популярността е изключително важна за формирането на здрави представи за успешните стратегии за добиване на популярност в училище и в интернет. Подходяща е за ученици от всички възрасти, като учителят може да адаптира урока според възрастта на учениците, с които смята да

го проведе. Сред по-малките деца темата може да остане на „описателно ниво“, а за по-големите е подходящо да се разшири и с причините, които подтикват младите хора да търсят популярност, за стереотипните нагласи относно момчетата и момичетата и начините, по които двата пола използват сексуалността си за добиване на популярност.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА

► **Подреждане на столовете в стаята във формата на кръг**

Възможността учениците да седнат лице в лице има безспорни предимства, но може да доведе и до някои нежелани за последици. Важно е да знаете, че има начин да контролирате рисковете.

Кръгът позволява на децата и младежите да се виждат и затова стимулира **равностойното и непринудено общуване** между тях. Общуването им дава **енергия**, която е изключително ползотворна за работния процес, но трябва да бъде управлявана, като се ангажират всички в общата дейност на класа и се насърчава активното им участие. **Доверието** в групата е много по-голямо, когато всички могат да се обърнат лице в лице един към друг.

Възможно е някой да не желае да се включи в кръга поради притеснение или несигурност. Първата стъпка е да го поканите при останалите, за да бъде част от групата. Ако съпротивата е голяма, оставете отворена възможността да се включи, когато намери за добре. Уверете момчето или момичето, че искате да бъде в кръга, но решението за това е лично, стига да не пречи на процеса, който се случва между останалите.

► **Материали:**

- ✓ план на часа;
- ✓ голям лист, върху който може да се нарисува човешко тяло и който да се запази след часа;
- ✓ цветни маркери/флумастери или лепящи листчета.

► **Колко време е нужно за подготовка за часа?** Ще Ви е нужно да отделите време да се запознаете с плана на урока и да го адаптирате към контекста на Вашия клас. Подготовката на стаята отнема 10 минути, като най-добре е да помолите учениците да помогнат с разместването – добре е децата и младежите да споделят отговорността за пространството, в което учат.

ПЛАН ЗА ЧАСА / 40 МИНУТИ

Дейност продължителност	Описание на действието
Въвеждане в темата: 5 минути	<p>Мозъчна атака: Учителят написва гумата „ПОПУЛЯРЕН“ на дъската и пита учениците си какви асоциации правят с тази гума. Насочва ги да назоват популярни хора.</p> <p>Учителят записва всички предложения, без да коментира. Могат да се правят уточнения и пояснения към някое предложение, за да се задълбочи мисленето в зададената посока.</p>
Въвеждащо упражнение: 6-7 минути	<p>Дискусия: Какво означава да си популярен в реалния живот? А какво означава да си популярен в интернет? Има ли разлики/прилики? Какви?</p> <p>Учителят записва ключовите изводи на дъската след обсъждането.</p>
Основно упражнение: 20 минути	<p>Работа по групи:</p> <p>1. Класът се разделя на <u>2 групи</u> на случаен принцип (2 минути), като във всяка група е хубаво да има и момчета, и момичета. Група А има за задача да обсъди какво прави популярен в интернет момичетата, а група Б – какво прави популярен момчетата.</p> <p>Всяка група получава голям лист/картон (листът трябва да е голям, колкото ръста на дете/младеж). По един доброволец от всяка група застава пред или ляга върху картоната, за да се очертае човешка фигура. Можете да въведете правило „Очертаването може да се прави само от дете от същия пол“.</p> <p>Двете групи правят списък с поведения (действия) (8 минути), които правят съответно момичетата и момчетата популярен в интернет, като използват частите на човешкото тяло за отправна точка:</p> <ul style="list-style-type: none">• Очи – Качването на какви снимки те прави популярен?• Уста – Писането на какви публикации и коментари те прави популярен?

Дейност продължителност	Описание на дейността
<p>Основно упражнение:</p> <p>20 минути</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Уши – Качването на какви видеоклипове те прави популярен? • Сърце – Как се чувстват младежите, когато са популярни? • Ръце – Какво правят популярните хора онлайн? • Крака – Какви сайтове/приложения/места посещават популярните хора? <p>Учителят рисува на дъската очертания на човешко тяло и отбелязва въпросите за съответната част от тялото, за да могат учениците да се водят от тях при работата си в групите.</p> <p>Всяко поведение се изписва на отделно листче и се залепва или се записва с маркер до съответната част на тялото само от лявата страна.</p> <p>2. След като учениците са готови, учителят им дава време да прехвърлят от <u>дясната страна</u> на фигурата всички вредни поведения (3 минути), като преместват листчетата или задраскат написаното и го запишат отдясно.</p> <p>3. Всяка група представя работата си (7 минути). Учителят може да обърне внимание на няколко основни акцента по време на представянето:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стереотипите за това какво е вредно за момчетата и какво за момичетата. • Кои поведения са вредни и защо. • Как вредните поведения влияят на постигането на популярност. • Какви са причините за тях (при учениците в гимназиален курс).
<p>Затваряне на темата и приключване:</p> <p>5 минути</p>	<p>Упражнение „Термометър“</p> <p>Учителят рисува термометър на дъската или на голям лист. Учениците отбелязват по скалата на термометъра с точка, която поставят, доколко им е харесала темата и проведеният час.</p> <p>Ако някой иска, в останалото време може да сподели идея, която му е хрумнала от часа за собственото му поведение.</p>

КАК ДА ГОВОРИМ ПО ТЕМАТА ЗА СЕКСУАЛИЗАЦИЯТА?

Избягвайте да се фокусирате върху негативните последици – информацията, която предоставяте, е важно да бъде надеждна, последователна и основаваща се на реалните преживявания на тийнейджъри в социалните мрежи

Популяризирайте идеята, че секстингът (изпращането на съобщения със сексуално съдържание) не е безопасно занимание – рискът секстингът и сексуално провокативното поведение да се приемат от младежите като нещо нормално е реален.

Научете младежите как да разпознават здравословните взаимоотношения с другия пол и как да се противопоставят на натиск да изпращат сексуални изображения и съобщения – секстингът най-често причинява вреда, когато изпращачът на съобщението е бил заставен да го направи.

Поговорете за половите норми – по-често момичетата са набеждавани за провокативно действие, а те всъщност са жертви на цялата информационно-медийна среда.

Помогнете на младежите да осмислят етичните аспекти на секстинга – дигиталната комуникация може да попречи на преживяването на емпатия от хората, които участват и да доведе до стереотипни реакции.

КАКВО МИСЛЯТ УЧИТЕЛИТЕ ЗА МЕТОДИКАТА?

Цитатите са от участници в конкурса „Учител-будител във виртуалното пространство“ 2015 г.

” Училището е най-подходящото място за провеждане на задълбочен разговор за интернет като част от живота на младите хора. Учителят играе важна роля в живота на децата, като ги образова не само в предметните области, които преподава, но и в житейски умения и критично мислене. Интернет е такава сфера от живота, за която обикновено се счита, че децата са по-добре запознати от възрастните. Всъщност обаче децата и младежите имат нужда да натрупат не само технически умения, но и социален опит, за да се възползват от всички възможности на мрежата, без да попаднат в беда. Лично за мен аз съм удовлетворена от начина, по който премина урокът и от впечатленията на децата. Много им хареса темата за ранното сексуално общуване. Учениците изявиха желание да направят презентации по темата, което много ми хареса. това означава, че у децата съм предизвикала интерес по темата. В края на часа най-много им хареса това, че самите те се оцениха. Всички ученици се надпреварваха кой по напред ще си залепи цветното листче с оценката.”

Тотка Герова, Основно училище „20 април“, гр. Панагюрище, учител по ИКТ

” Учениците дискутираха свободно, бяха откровени, спокойни, даваха много примери. Урокът премина с желание, неусетно. Използвах мутимедия - нарисувано човече с въпросите, на които учениците трябваше да отговарят. В края на часа, когато трябваше да определят температурата каква е била по време на часа, единодушно начертах края на скалата - в случая 50° С. Мога да кажа като цяло, че урокът беше наситен с емоционален заряд, на моменти бързи отговори.”

Красимира Николова, ОУ „Никола Обретенов“, гр. Русе, класен ръководител

” Класната стая е идеално място за обсъждане на това какво правят в свободното си време в интернет, какво споделят и какво харесват и как искат да са популярни. Предизвиках интерес, занимавахме се с тема, за която ще споделят с родителите си.”

Стефка Николаева, „Николай Катранов“ - Свищов, класен ръководител

” Обсъдиха се въпроси, по които учениците малко са мислили до провеждането на часа и не са осъзнавали целия риск от провокативното поведение в интернет. Създаде се непринудена обстановка, чувство на равнопоставеност и значимост. Провокира се мисленето, ученическата активност. Създаде се продукт – постери, които ще ползваме в урока за пубертетно развитие в час по биология и здравно образование.”

Величка Караиванова, СОУ „Васил Дечев“ град Чепеларе, учител по биология

СЪСТАВИТЕЛИ

Д-р Луиза Шахбазян
Антоанета Куманова
Евелина Лафчийска

РЕДАКТОР

Георги Апостолов

ИЗДАТЕЛ

Фондация „Приложни изследвания и комуникации“
Асоциация Родители

Асоциация Родители

ARC FUND

Проектът „Национална кампания за противодействие на съвременните модели на насилие по полов признак“ се финансира по Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г.